

**KONFLIKTUSIMPORT: ETNIKAI ÉS
VALLÁSI VISZÁLYOK A DÉLI HATÁR
MENTÉN**

Migrációkutató Intézet

**Gyorselemzések
Tárik Meszár**

2023/22

2023.11.21.

Gyorselemzések 2023/22

**KONFLIKTUSIMPORT: ETNIKAI ÉS VALLÁSI VISZÁLYOK A DÉLI
HATÁR MENTÉN**

Az EU külső határain észlelt irreguláris határátlépések száma 18%-kal, közel 331 600-ra¹ nőtt 2023 első tíz hónapjában, ami az azonos periódusra levetítve a legmagasabb szám 2015 óta.² A különböző migrációs útvonalak közül a Magyarországra is jelentős hatást gyakorló nyugat-balkáni számított a második legaktívabbnak a január-októberi időszakban (több mint 97 300 észlelés). A Frontex adatai szerint a szíriai, afgán és török állampolgárok képviselték magukat a legnagyobb számban a Nyugat-Balkánon áthaladó bevándorlók között³, de a Migrációkutató Intézet korábbi terepkutatásai, valamint más források is rávilágítottak arra a tényre, hogy a vajdasági települések erdős részein sok észak-afrikai arab fiatal is tartózkodik.⁴ A tapasztalatok azt mutatják, hogy egyre több a konfliktus a Magyarország déli határának közelében tartózkodó bevándorlók között. A migránsok egymással való kapcsolatait sokféle tényező befolyásolja, amelyek közül kiemelendő sokrétű identitásuk, amelyet a nemzettudat, az etnikai, a vallási, és az azon belüli felekezeti hovatartozás is befolyásol. Tény, hogy bizonyos nációk, etnikumok és vallások képviselői között könnyebben alakulnak ki konfrontációk. E jelenség megértése érdekében ajánlatos részletes vizsgálat alá vonni a különböző csoportok közötti ellentétek történeti hátterét. Ezenfelül több kutatás⁵ is igazolta: annak ellenére, hogy a Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban található befogadóközpontok a konfliktusok és üldöztetések elől menekülő emberek menedékhelyeként szolgálnak, sok menekült és bevándorló továbbra is konfliktusokat él át, amelyek jelentős részét kívülről importálják a befogadó országokba.

¹ FRONTEX 2023.

² A bevándorlók nagyszámú érkezésének okai többek között az iszlám világban tapasztalható társadalmi és gazdasági válságok, valamint az extrém népességnövekedés, ami komoly demográfiai problémákat okoz. Továbbá fontos megemlíteni, hogy 1,6 milliárd ember szenved élelmiszerhiánytól, ami a jövőben tömeget sarkallhat lakóhelyének elhagyására. Ezenfelül Afganisztán és Szíria helyzete rendezetlennek tekinthető, míg előbbi tekintve 2021 nyarán a szélsőséges iszlamista tálibok kerültek hatalomra, addig az utóbbira továbbra is negatív hatást gyakorol a polgárháború, valamint az abból eredő gazdasági problémák (pl. hiperinfláció, magas munkanélküliség, élelmiszerhiány stb.). Lásd: DEZSŐ 2020; KOVÁCS – PÁRDU CZ 2022; MARS AI – TÓTH 2022.

³ FRONTEX 2023.

⁴ KOVÁCS – PÁRDU CZ 2022; ZOUTTEN 2022.

⁵ FEIN – VAN DEN HOEK 2022.

Gyorselemzések 2023/22

Az elemzés kiemeli az arab-afgán, a szunnita afgán-afgán hazara, a keresztény-muszlim és török-kurd ellentéteket, valamint az indiai és pakisztáni állampolgárok közötti viszonyt, mivel ezeket tekintve megállapítható, hogy számos nézeteltérés alakult ki közöttük a világ különböző pontjain, és e nációk, etnikumok és vallások képviselői a szerb-magyar határ szerbiai szakaszán is nagy számban képviseltetik magukat – ellentéteikkel együtt.

Bevezetés

A világ különböző pontjain kialakult konfliktusok, háborúk és gazdasági nehézségek miatt napjainkban milliók kényszerülnek elhagyni szülőföldjüket, új életet keresve más országokban. A különböző migrációs útvonalakon érkező bevándorlóknak osztozniuk kell a korlátozott erőforrásokon, ami nehézségekbe ütközhet, különösen, ha gyakorta eltérő kulturális háttérrel bíró emberekkel kerülnek közeli viszonyba. Általános tapasztalat, hogy már a migrációs folyamat során is kisebb-nagyobb klikkek jönnek létre, és e különböző csoportok találkozásakor nem ritkán súlyos konfliktusok bontakoznak ki. A Migrációkutató Intézet által végzett terepkutatások, valamint rendőrségi és honvédségi kihallgatások tanúsága szerint, bizonyos nációk képviselői feltűnően gyakran konfrontálódnak egymással, és számos visszaélés történik az egyes csoportok és egyének kárára. Azonban fontos megjegyezni, hogy ez nem az összes, különböző kultúrából származó bevándorló esetében van így, ugyanis vannak csoportok, amelyeknek találkozása vagy egymás mellett élése nem rejt különösebb kockázatot magában, még akkor sem, ha eltérő vallással, kulturális szokásokkal és értékrenddel bírnak. Számos tényezőt kell figyelembe venni annak meghatározásához, hogy milyen okokra vezethetők vissza a korábban említett súlyos konfrontációk. Ezek az esetek döntő többségében a népcsoportok közötti történelmi háttérű viszályokkal, valamint az etnikai és a vallási különbözőségekkel vannak összefüggésben.

A témával kapcsolatban három kategóriát különböztethetünk meg:

1. Bizonyos csoportok vagy egyének képviselői között fennáll a konfrontálódás veszélye;
2. Bizonyos csoportok, egyének találkozása vagy egymás mellett élése kis kockázattal jár;
3. Bizonyos csoportok vagy egyének közötti interakciók nem hordoznak különösebb kockázatot.

Gyorselemzések 2023/22

Az afgán-arab, az afgán-hazara, a keresztény-muszlim és a török-kurd szembenállás

Az afgán-arab viszony

Ami az első kategóriát illeti, az elmúlt évek tapasztalataiból kiindulva a legtöbb konfliktus az afgán és arab származásúak között alakult ki, amelyek nagyobb része az embercsempészek közötti, sokszor fegyveres összetűzéseket jelenti, kisebb része pedig a bevándorlók közötti ellentéteket.⁶ A szerbiai terepkutatásokon arab anyanyelvű bevándorlókval készített interjúk során számtalan alkalommal hangzott el, hogy az afgánok veszélyt jelentenek mindenkire és nem riadnak vissza a fegyverhasználatról sem.⁷ Ezt az információt az afgán bevándorlók is megerősítették, bár ők az agresszív cselekedetekkel kapcsolatban az embercsempészeket tették felelőssé. A beszélgetésekből az is kiderült, hogy az afgánok főképpen az észak-afrikai arabokkal kerülnek konfliktusba a leggyakrabban, így ezen csoportok között időnként komoly összeütközésekre kerül sor.

A szunnita afgán-afgán hazara viszony

A többségében síita muszlim hazarák Afganisztán lakosságának 9%-át alkotják⁸, és régóta üldöztetésnek vannak kitéve saját hazájukban.⁹ Közösségük a tálibok és az al-Kaida által elkövetett mészárlások elszenvedője volt az elmúlt évtizedekben, ami mellett a pastuk részéről is elnyomással szembesülnek. Tömegesen menekültek szülőföldjükről¹⁰, és a nem hazara afgánokkal való „együttlétük” súlyos konfrontációkhoz vezethet, mivel fennáll a veszélye annak, hogy pont olyan szélsőséges emberekkel találkoznak migrációjuk során, akik miatt hazájuk elhagyására kényszerültek.

⁶ AT NEWS 2023.

⁷ TÁRIK et al. 2023.

⁸ KMECZKÓ 2023; MEPA NEWS 2019.

⁹ GANNON 2021.

¹⁰ Fontos tudni, hogy Afganisztánt nemcsak a hazarák, hanem más etnikai és vallási csoportok képviselői is nagy számban hagyták el az elmúlt évtizedben. 2015-ben az Európai Unió becslése alapján a több mint egymillió bevándorlónak körülbelül 25%-a bírt afgán állampolgársággal, főként olyanok, akik korábban Iránban telepedtek le. Lásd: N. RÓZSA 2020.

Gyorselemzések 2023/22

A keresztény-muszlim viszony

Egy másik jelentős feszültségforrás a vallás kérdése. Megfigyelhető, hogy a valláson belüli fragmentációk csak nagyon ritkán szolgáltatnak alapot a konfliktusok kialakulására (szunnita-síta), azonban a vallások közötti különbségek, vagy az azokból eredő történelmi ellentétek jelentős problémákat okozhatnak. Iraki keresztények és jezidiek több alkalommal számoltak be arról, hogy korábban muszlim bevándorlók inzultáltak őket, ami miatt nem szívesen vállalnak velük közösséget. Főképpen az Egyesült Államok intervenciói óta figyelhető meg az a jelenség, hogy a Közel-Keleten, például Irakban élő keresztények a nyugati országok kollaboránsaiként vannak megbélyegezve¹¹, de a szélsőséges iszlamista szervezetek tevékenysége is hátrányosan érinti a térségben élő nem-muszlim közösségek életét.

A török-kurd viszony

A Nyugat-Európában élő törökök és kurdok számtalanszor csaptak össze az elmúlt évtizedben, és sokszor több ezres, egymás elleni tüntetésekre is sor kerül, amelyeken gyakran több tucat sérültet szállítanak kórházba.¹² Ennek előzménye többek között, hogy a Kurdisztáni Munkáspárt (PKK) 1984 óta folytat küzdelmet Törökországban a kurd függetlenségért, illetve a kurdok jogaiért, amely harcokban eddig megközelítőleg 40 ezer ember vesztette életét.¹³ A két fél viszálya hosszú múltra tekint vissza, ami miatt a két népcsoport interakciói komoly kockázatokat rejtenek magukban, főképpen akkor, ha a PKK-t támogató kurdok és nacionalista érzelmű törökökről van szó.

Az arab-kurd, az észak-afrikai-közel-keleti, az indiai-pakisztáni és az arab-iráni kapcsolatok

Az arab-kurd viszony

Az arab és kurd bevándorlók európai interakciói már korántsem hordoznak akkora kockázatot, mint az a török-kurd viszony esetében figyelhető meg. Habár létezik arab-kurd ellentét, főleg azokban az országokban, ahol nagyszámban élnek kurdok, de ez ritkán okoz éles konfliktust Európában. Legtöbbször csak abban nyilvánul meg, hogy az arab területekről származó kurdok eltitkolják arab nyelvtudásukat és élesen visszautasítják azt, ha arabnak titulálják őket.

¹¹ YOUASH 2008.

¹² DW 2019.

¹³ PÉNZVÁLTÓ 2022.

Gyorselemzések 2023/22

Az észak-afrikai–közel-keleti viszony

A különböző szerbiai terepkutatások alkalmával vegyes kép rajzolódott ki a maghrebi és masriki arabok kapcsolatáról. Bizonyos esetekben az elkülönülésük volt észrevehető, viszont nagyon sokszor egymáshoz közel, vagy szinte egymás mellett vertek sátrat a Szabadka környéki erdős területeken. Általános benyomás, hogy a két fél gyakori érintkezése nem hordoz magában különösebb kockázatot, és ha közös „ellenség” kerül a képbe (pl. afgánok), akkor inkább az összefogásuk jellemző.

Az indiai-pakisztáni viszony

A két ország egymással ellenséges viszonya ritkán tükröződik állampolgáraik egymással való interakciói során, de egy minimális kockázatot mindenképpen érdemes számításba venni, ha indiai és pakisztáni emberek kerülnek egymással szembe, főképpen, ha nacionalista elveket vallanak magukénak és szóba kerül Kasmír ügye.

Az arab-iráni viszony

Az különböző arab országok állampolgárai nem számoltak be irániakkal kapcsolatos ellenérzéseikről, és az európai országokban történt arab-iráni összecsapásokról sem hallani. Még ha az irániak többsége az iszlám ún. „tizenkettes” sáta ágához tartozik, ez nem okoz gondot a szunnita muszlimokkal való viszonyukban. Az iráni keresztények és muszlimok között viszont alakulhatnak ki viszályok, és az iráni kurdok is vállalhatnak szolidaritást a török kurdokkal a török etnikumúakkal való szembenállásuk okán.

Az arab-indiai, arab-pakisztáni, masriki-masriki, maghrebi-maghrebi, valamint az azonos országból jövő és azonos etnikai, valamint vallási háttérrel bírók

Ez a kategória jelenti a legkisebb kockázatot és a korábbi kutatások során megerősítést nyert az a tény, hogy a közel-keleti arab országok polgárai (pl. iraki-szíriai, jemeni-szíriai, egyiptomi-palesztin) pusztán az identitásbéli különbségek okán nem ütköznek meg egymással, továbbá az arabokkal folytatott interjúk során kiderült, hogy az indiaiakkal és pakisztániakkal való viszonyuk is barátságos mondható. Az észak-afrikai arabok (Marokkó, Tunézia, Algéria és Líbia) pedig kimondottan jó viszonyt ápolnak egymással.

Gyorselemzések 2023/22

Konklúzió

Az összeállítás alapján kiderül, hogy a közel-keleti, észak-afrikai és ázsiai emberek identitása rendkívül sokrétű és összetett. Az egyes személyek vagy csoportok egymáshoz való békés vagy ellenséges viszonyulását nem az eltérő állampolgárság okozza, mivel esetükben a történelmi tapasztalatok, a nemzettudat, az etnikai és vallási hovatartozás is fokozottan számít. Több kutatás és múltbéli esemény is igazolja, hogy a bevándorlók között még a kívánt célországba való eljutást követően is súlyos összetűzések alakulhatnak ki. Ezért a probléma azonosításának érdekében kiemelten fontos, hogy megértsük az egyének vagy csoportok között kialakuló szembenállások történelmi, etnikai vagy éppen vallási hátterét, ugyanis a bevándorlók a legtöbb esetben a kibocsátó országok konfliktusait importálják a befogadó országba, amit csak egy hosszú és következetes integrációs folyamatot követően lehetne megfelelően kezelni. Emellett az identitás sokszínűségének megértése és figyelembevétele kulcsfontosságú a bevándorlók közötti optimális kapcsolatok kialakításában és a konfliktusok elkerülésében.

Gyorselemzések 2023/22

AT NEWS (2023): *Afghan, Syrian Armed Smugglers Spark Violence in Northern Serbia*. Afghanistan Times, 2023.09.04. Forrás: <https://www.afghanistantimes.af/afghan-syrian-armed-smugglers-spark-violence-in-northern-serbia/> (Megtekintve: 2023.11.19.)

DEZSŐ, Tamás (2020): Demography and Migration. Population boom in the Muslim World: causes and consequences. *Limen*. Journal of the Hungarian Migration Research Institute. 2020/2. 103-186.

DW (2019): *Germany: Several injured in brawls between Kurds and Turks*. Deutsche Welle, 2019.10.17. Forrás: <https://www.dw.com/en/brawls-between-kurds-and-turks-injure-several-across-germany/a-50863715> (Megtekintve: 2023.11.20.)

FEIN, Frieda – VAN DEN HOEK, Jamon (2022): Do Refugee Camps Offer a Refuge From Conflict? A Spatially Explicit Analysis of Conflict Incidence at 1,543 Refugee Camps Across Africa (1997–2020). *Frontiers in Human Dynamics*, Vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2022.857250>

FRONTEX (2023): *Record arrivals on Western African route in October*. Frontex, 2023.11.15. Forrás: https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/record-arrivals-on-western-african-route-in-october-uNCHfO?fbclid=IwAR2gwPwq1TgWERASSZnzMirYn_u_9bJ9rBsIrdp7KeyC6Yeisl2QDXjZYN8 (Megtekintve: 2023.11.19.)

GANNON, Kathy (2021): *Afghan Hazaras being killed at school, play, even at birth*. AP News, 2021.06.11. Forrás: <https://apnews.com/article/islamic-state-group-shootings-05612533bbcbfa2d836d46d84b82ee92> (Megtekintve: 2023.11.19.)

KMECZKÓ, Sára (2023): „E honban bajos uralkodni?”. Migrációkutató Intézet. *Gyorselemzések* 2023/21.

KOVÁCS, Blanka – PÁRDU CZ, Árpád (2022): Régi probléma új köntösben? – A szerb migrációs politika. Migrációkutató Intézet. *Horizont* 2022/20. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2022/08/20220802_HORIZONT_2022_20_kovacs_blanca_parducz_arpad_regi_problema_uj_kontosben_az_szerb_migracios_politika.pdf (Megtekintve: 2023.11.20.)

MARSAI, Viktor – TÓTH, Klaudia (2022): „Tökéletes vihar”, eső nélkül – az afrikai élelmezési válság és migrációs következményei. Migrációkutató Intézet. *Horizont*: 2022/14, 1-20. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2022/06/20220608_HORIZONT_2022_14_marsai_viktor_toth_klaudia_tokelletes-vihar_eso_nelkul_az_afrikai_elelmezesi_valsg_es_migracios_kovetkezmenyei.pdf (Megtekintve: 2023.11.19.)

Gyorselemzések 2023/22

MEPA NEWS (2019): *Afghanistan Ethnic Groups Map*. 2019.05.27. Forrás: <https://www.mepanews.com/afghanistan-ethnic-groups-map-26786h.htm> (Megtekintve: 2023.11.20.)

N. RÓZSA, Erzsébet (2020): Kibocsátás, tranzit vagy befogadás? A közel-keleti migráció aspektusai. *Máltai Tanulmányok*. 2020/2. 221-240. Forrás: https://maltaitanulmanyok.hu/?media_dl=2816 (Megtekintve: 2023.11.20.)

PÉNZVÁLTÓ, Nikolett (2022): Pénzváltó Nikolett: Török akadály a svéd és finn NATO-csatlakozás előtt. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet. *Elemzések* 2022/10. Forrás: https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemzesek_2022_10.pdf (Megtekintve: 2023.11.19.)

TÁRIK, Meszár – PÁRDU CZ Árpád – DOBÓ Géza (2023): Az embercsempész-maffiák okozta kihívások a Nyugat-Balkánon és Magyarországon. Migrációkutató Intézet. *Horizont* 2023/14. Forrás: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2023/10/20231009_HORIZONT_2023_14_tarik_parducz_dobo_az_embercsempesz_maffiak_ozozta_kihivasok_a_nyugat_balkanon_es_magyarorszagon.pdf (Megtekintve: 2023.11.19.)

YOUASH, Michael (2008): Iraq's minority crisis and US national security: Protecting minority rights in Iraq. *Am. U. Int'l L. Rev.*, 24.

ZOUITEN, Sara (2023): *Over 9,800 Moroccan Migrants Registered in Serbian Migration Centers in 2022*. Morocco World News, 2023.02.01. Forrás: <https://www.morocoworldnews.com/2023/02/353822/over-9-800-moroccan-migrants-registered-in-serbian-migration-centers-in-2022> (Megtekintve: 2023.11.20.)

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Tárik Mészár, 2023

© Migrációkutató Intézet, 2023

Sorszám: 2023/22